

Čj. 2706/2024-UVCR

Zápis ze zasedání Pracovní skupiny k otázkám romských žen konaného dne 4. dubna 2024

Místo a čas schůze: Strakova akademie a online platforma Webex Meetings (13:00 - 16:00)

Přítomné členky a členové:

	Jméno	Organizace
1.	Adamová Renata	Město Chomutov
2.	Albert Gwendolyn	ROMEA
3.	Hejduková Hedvika	IQ Roma Service
4.	Laburdová Claudia	Slovo 21
5.	Smolíková Marta (předsedkyně)	Otevřená společnost
6.	Zmeškalová Milena	KVOP

Omluveny/i:

	Jméno	Organizace
1.	Drbohlavová Gronzíková Alena	IQ Roma Service
2.	Gorolová Elena	nezávislá odbornice
3.	Brendzová Marie	nezávislá odbornice
4.	Oláhová Lubomíra	Cesta do školy
5.	Pokošová Lenka	Město Tábor
6.	Stelzerová Hana	nezávislá odbornice

Hosté/hostky:

	Jméno	Organizace
1.	Altmannová Petra	MPSV
2.	Bursíková Jacques Kateřina	ÚV ČR
3.	Đuračová Lea	ÚV ČR
4.	Fellegi Zuzana	nezávislá odbornice
5.	Fuková Lucie	ÚV ČR
6.	Kameníková Klára	ÚV ČR
7.	Nguyen Thuy Dieu	ÚV ČR
8.	Uhlířová Lída	MPSV

Odbor rovnosti žen a mužů (dále jako „Odbor“): Darja Čablová, Markéta Gregorová, Karolína Vernerová, Ajten Zímová (stážistka)

Z celkového počtu 12 členek Pracovní skupiny k otázkám romských žen (dále jako „Pracovní skupina“) bylo přítomno 6 osob s hlasovacím právem.

Ad bod 1 – Úvod a schválení programu

Předsedkyně Pracovní skupiny, M. Smolíková, přivítala všechny přítomné členky a hosty a hostky. Představila novou členku Milenu Zmeškalovou z Kanceláře veřejného ochránce práv a předala jí jmenovací dekret.

M. Smolíková představila níže uvedený návrhu programu:

1.	Úvod a schválení programu	M. Smolíková
2.	Informace o plnění úkolů z předchozího jednání pracovní skupiny a aktuálním vývoji agendy podpory romských žen	M. Gregorová, L. Fuková (ÚV ČR)
3.	Aktualizace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 – začlenění vícečetné diskriminace romských žen	M. Gregorová
4.	Naplňování zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem	členstvo Pracovní skupiny
5.	Specifika domácího násilí v romské komunitě a jeho prevence	C. Laburdová (Slovo21)
6.	Posílení kapacit neziskového sektoru v oblasti podpory romských žen	K. Vernerová (ÚV ČR), K. Kameníková (ÚV ČR), P. Altmannová, L. Uhlířová (odbor realizace programů ESF – sociální začleňování (MPSV))
7.	Různé	členstvo Pracovní skupiny

V průběhu projednávání tohoto bodu byl počet přítomných členek Pracovní skupiny 6. Návrh byl přijat aklamací.

Ad bod 2 - Informace o plnění úkolů z předchozího jednání pracovní skupiny a aktuálním vývoji agendy podpory romských žen

M. Smolíková předala slovo M. Gregorové z oddělení sekretariátu (dále jako „Sekretariát“) Rady vlády pro rovnost žen a mužů (dále jako „Rada“) k informování o plnění úkolů z předchozího jednání pracovní skupiny. Všechny úkoly z minulého jednání byly splněny. Členstvo pracovní skupiny přijalo návrh usnesení Rady k aktuálnímu vývoji odškodňování žadatelek za protiprávní sterilizace. O tomto návrhu usnesení bude Rada jednat dne 14. května 2024. Členstvo bylo seznámeno s aktualizací Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 (dále jako „Strategie“) se začleněním vícečetné diskriminace romských žen v návaznosti na jeho vstupy z listopadového jednání pracovní skupiny. Body na programu listopadového jednání, které z důvodu časové tísně nebyly projednány, byly přesunuty na program tohoto jednání. M. Gregorová zároveň informovala o projednávání bodu

o protiprávních sterilizacích Výborem proti mučení, pracovního orgánu Rady vlády pro lidská práva, dne 9. dubna 2024. Výbor se chystá k této agendě přijmout usnesení.¹

M. Smolíková předala slovo L. Fukové, která poděkovala členkám za jejich aktivní účast ve skupině a za začlenění pasáží týkajících se vícečetné diskriminace romských žen v rámci aktualizace Strategie.

M. Smolíková otevřela prostor pro dotazy. Následně bylo překročeno k dalšímu bodu programu.

Ad bod 3 - Aktualizace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 – návrhy opatření k podpoře romských žen napříč kapitolami

M. Smolíková předala slovo M. Gregorové ke stručné prezentaci aktualizace Strategie se začleněním vícečetné diskriminace romských žen. Strategie byla aktualizována ve třech kapitolách Práce a péče, Zdraví a Rozhodování. Byly představeny vložené odstavce do textové části dokumentu, tři upravená opatření a jedno nové opatření. Shrнула, že aktualizace bude projednávána na dubnovém i květnovém zasedání Rady, přičemž členstvo Rady k aktualizované Strategii bude moci podávat připomínky do 22. dubna 2024.

M. Smolíková otevřela prostor pro dotazy. L. Fuková upozornila, že v červenci 2024 skončí projekt [Podpora zdraví v rodinách](#) realizovaný Státním zdravotnickým ústavem (dále jako „SZÚ“), který má za cíl vytvářet chybějící infrastrukturu pro dlouhodobé řešení snižování nerovností ve zdraví v Česku a zvýšení zdravotní gramotnosti u populací ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. Díky projektu vznikla regionální centra podpory zdraví pořádající vzdělávací akce, kurzy zdravého životního stylu zaměřeného na osoby ohrožené nerovnostmi ve zdraví – rodiče samozivitele, migranty, osoby v sociálně vyloučených oblastech, sociálně znevýhodněné děti a mládež, osaměle žijící osoby do 65 let a další.

Projekt podporuje aktivitu **mediátorů a mediátorek podpory zdraví**, které na individuální úrovni poskytují podporu lidem mimo jiné s managementem lékařských prohlídek. Zkušenosti ukazují, že mediátoři a mediátorky se setkali se sterilizovanými romskými ženami. Vzhledem k informacím o případech protiprávních sterilizací romských žen z posledních let je nutné informovat ženy o jejich právech v oblasti reprodukčního zdraví a o možnostech nápravy tohoto zásahu do tělesné integrity. Pokračování projektu má potenciál přispět k vyšší zdravotní gramotnosti romských žen, a proto je třeba zajistit financování z vhodných zdrojů.

R. Adamová potvrdila důležitost propojování klíčových partnerů pro řešení nerovností ve zdraví v Ústeckém kraji, kde působí. Za žádoucí označila spolupráci mediátora či mediátorky s obcemi i propojení obsahu projektu s komunitním plánováním.

M. Smolíková uvedla, že projekt se týká také reprodukčního zdraví. Tímto tématem se zabývá [Pracovní skupiny k porodnictví](#), poradní orgán Rady. Pracovní skupina by se mohla do budoucna zabývat také tématem zdravotní gramotnosti romských žen a přispět k vyšší informovanosti o tomto tématu. Do kapitoly Zdraví Strategie by mělo být vloženo nové opatření

¹ Ke dni zpracování zápisu bylo již zveřejněno usnesení na webových stránkách Úřadu vlády: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rlp/vybory/proti-muceni-a-nelidskemu-zachazeni/ze-zasedani-vyboru/Usneseni---nucene-sterilizace_SCHVALENO.pdf

ke zvýšení zdravotní gramotnosti romských žen, včetně zvláštního důrazu na oblast reprodukčního zdraví.

M. Zmeškalová doplnila, že Kancelář veřejného ochránce práv (dále jako „KVOP“) neobdržela žádný podnět v souvislosti s protiprávní sterilizací provedené v posledních 10 letech. Uvítá, pokud se budou zasažené ženy obracet na KVOP.

M. Gregorová poděkovala za vstupy a vyzvala členky k zasílání písemných návrhů opatření do 12. dubna 2024. Zároveň podtrhla důležitost genderového rozměru nově přidávaných opatření vzhledem k povaze obsahu strategického dokumentu.

Ad bod 4 - Naplňování zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem (dále jako „zákon o odškodnění protiprávních sterilizací“)

M. Smolíková předala slovo L. Fukové, která informovala o aktuálním vývoji v oblasti implementace zákona o odškodnění protiprávních sterilizací. V únoru proběhlo setkání zmocněnkyně, zástupců neziskového sektoru a oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ministrem zdravotnictví k tomuto tématu. Ministr přislíbil, že pracovní místo určené k posuzování žádostí o odškodnění bude v nejbližší době obsazeno. Dle informací je toto místo obsazeno od 1. dubna 2024. Zároveň byla zprovozněna telefonická linka dostupná v určitých časech pro účely informování žadatelek a jejich právních zástupců a zástupkyň o stavu jejich žádostí. K. J. Bursíková doplnila, že v návaznosti na předpokládanou změnu v přístupu Ministerstva zdravotnictví (dále jako „MZd“) při posuzování žádostí proběhne další setkání v obdobném formátu.

R. Adamová potvrdila, že denně se na ní obrací žadatelky, které čekají na reakci MZd na podanou žádost již deset měsíců. V posledním měsíci MZd zasílá žadatelkám výzvu k doplnění důkazů.

G. Albert doplnila, že ROMEA a Liga lidských práv se obrací s dopisy na MZd a žádají zlepšení přístupu k žadatelkám v souladu se zprávou ze šetření KVOP,² stejně jako reflexi judikatury Městského soudu v Praze a dalších soudů v této věci. Liga lidských práv také pracuje na analýze anonymizovaných rozsudků s cílem identifikovat vývoj judikatury v klíčových otázkách spojených s řízením o odškodnění.

M. Zmeškalová uvedla, že telefonická linka zřízená MZd z jejího pohledu nedostatečně napravuje nežádoucí stav, na který upozorňuje KVOP. Na webu MZd byla zveřejněna nová omluva žadatelkám čekajících na rozhodnutí v jejich věci, stejně jako rozšířená podoba poučení žadatelkám, včetně příkladů důkazů, taktéž dostupná na webu. KVOP plánuje uspořádat tiskovou konferenci před létem k právům protiprávně sterilizovaných žen.

Shrнула nejdůležitější rozsudky, v nichž se soud vyjádřil k přípustnosti svědecké výpovědi jako důkazu o provedení sterilizace. MZd podalo kasační stížnost proti rozsudku Městského soudu v Praze z února 2024, v němž soud vyložil zákon tak, že pro vyhovění žádosti o odškodnění není třeba, aby žadatelka prokazovala protiprávnost sterilizace. V případě, že absentuje zdravotnická dokumentace z důvodu její skartace, pak musí provedení sterilizace prokázat MZd. V současnosti je dle jejího názoru nejjistějším postupem opětovné podání žádosti

² Blíže viz <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/VI.%20in.%2015744-22-MKZ%20Z18.pdf>

do konce účinnosti zákona. Problematickým aspektem zůstává upřednostnění vyřizování žádostí žadatelek s vysokým věkem a špatným zdravotním stavem.

M. Smolíková uzavřela, že vzhledem ke konci účinnosti zákona je třeba dostat zprávu o poslední možnosti podávat žádosti do 31. prosince 2024 mezi co nejširší okruh romských žen, nejlépe formou videa. Je možné využít materiálů KVOP (např. [epizodu podcastu](#) Na kávu s ombudsmanem), facebookové skupiny žadatelek o odškodnění či facebookového profilu To je rovnost. Klíčová bude v následujícím půlroce spolupráce s médii.

Ad bod 5 - Specifika domácího násilí v romské komunitě a jeho prevence

M. Smolíková předala slovo C. Laburdové ke stručné prezentaci projektu [Mluv nahlas](#), který je realizován organizací Slovo21 s cílem předcházet a potírat genderově podmíněné násilí (dále jako „GBV“) a domácí násilí v romských domácnostech. Ve spolupráci s Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy v současnosti probíhá dotazníkové šetření týkající se GBV a domácího násilí s cílem získat minimálně 500 odpovědí romských žen z pěti českých měst. V těchto městech se od ledna 2024 budou scházet ženské skupiny s účastí romských žen (celkem 50 žen), kde bude diskutováno také téma GBV a domácí násilí. Součástí projektu bude letní škola pro mladé ženy a muže ve věku 14 až 20 let, informační kampaň a podcasty.

C. Laburdová shrnula, že se jedná o první projekt zaměřený na toto téma v souvislosti s romskou komunitou. Uvedla, že si je vědoma širší fenoménu a že na projekt lze v budoucnu navázat dalšími aktivitami.

G. Albert se dotázala, zda Slovo21 spolupracuje s organizacemi specializujícími se na práci s oběťmi GBV a domácího násilí. Organizace Persefona v minulosti dle jejího názoru realizovala projekt zaměřený na romské muže a chlapce v souvislosti s tímto tématem.

R. Adamová označila za důležité vzdělat romské ženy a dávký o tom, jak rozpoznat GBV a domácí násilí a pro oběti zajistit bezpečný první kontakt s terapeutkou či terapeutem, pokud se rozhodne v rámci ženské skupiny svoji zkušenost otevřít. Následně by měla být oběť vhodně odkázána na služby specializovaných organizací.

K. J. Bursíková uvedla, že odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra vyjádřil zájem zabývat se tímto tématem na jednání s ÚV ČR. Tento odbor by mohl být dobrým partnerem pro dosažení cíle předcházení a potírání GBV a domácího násilí. Dalšími organizacemi, které se zabývaly prací s původci násilí, byla Spondeo a IQ Roma.

M. Smolíková dodala, že pro oběť je velmi často těžké si uvědomit, že zažívá domácí násilí nebo GBV. Za užitečný nástroj identifikace a osvěty považuje aplikaci Vodafone [Bright Sky](#). Romské ženy jsou ve zvláště zranitelném postavení také vzhledem k jejich ekonomické závislosti na partnerovi, neboť jsou v naprosté většině případů nezaměstnanými primárními pečovatelkami. Doporučila obrátit se na předsednictvo Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, kde jsou zastoupeny organizace specializující se na práci s oběťmi GBV a domácího násilí.

C. Laburdová potvrdila, že se projektový tým vzdělává tak, aby byla ženským skupinám zajištěna psychologická podpora. Součástí projektového týmu je i terapeutka romského etnika. Koordinátorky ženských skupin potřebují také psychoterapeutickou podporu.

Členstvo se shodlo na tom, že je třeba **pracovat také s původci násilí**. Nezdravé partnerské vztahy se mohou již v mladém věku projevovat excesivní kontrolou partnerky. Za důležité členstvo označilo také roli samospráv při operativním řešení případů domácího násilí mimo jiné formou poskytnutí krizového bydlení. Členstvo uvítá průběžné informování o realizaci projektu na dalších setkáních.

Ad bod 6 – Posílení kapacit neziskového sektoru v oblasti podpory romských žen

V průběhu projednávání tohoto bodu se zvýšil počet přítomných členek Pracovní skupiny na 7.

M. Smolíková předala slovo K. Kameníkové z oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny k představení **druhého kola dotačního programu „Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce“ pro rok 2024**. Dotace je určena k podpoře projektů, které jsou zaměřeny na dva okruhy: 1) pomoc s vyřízením žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem dle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, a další související aktivity, a 2) vzdělávací a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost na uvedené téma, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací, které se vztahují k danému tématu. Období pro financování projektu je od 1. července do 31. prosince 2024. *Prezentace tvoří přílohu č. 1 k zápisu z jednání.*

Členstvo vyjádřilo podporu tomuto dotačnímu programu a ocenilo načasování vyhlášení kola vzhledem k blížící se konci účinnosti zákona o odškodnění protiprávních sterilizací.

M. Smolíková předala slovo P. Altmannové a L. Uhlířové z odboru realizace programů ESF – sociální začleňování z Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jako „MPSV“) k představení aktuálních výzev vyhlášených v rámci specifického cíle 2.3 písm. j) prosazovat socioekonomickou integraci marginalizovaných komunit, jako jsou Romové. Informovaly členstvo jak o uzavřených, připravovaných, tak právě otevřených výzvách. Ujistily, že MPSV poskytuje metodickou podporu zájemcům o podání žádosti z řad neziskových organizací, stejně jako udržují kontakt s neúspěšnými žadateli a motivují je k podání žádosti v dalším roce.

Členstvo poznamenalo, že v rámci výzvy č. 76 Podpora integrace romské menšiny (2) by bylo možné podpořit mediátory a mediátorky podpory zdraví. P. Altmannová a L. Uhlířová upřesnily, že na podporu sociálního bydlení jsou nyní otevřeny dvě výzvy na Ministerstvu pro místní rozvoj (dále jako „MMR“) a je připravována další. Její parametry budou stanoveny v závislosti na konečném znění zákona o podpoře bydlení. *Prezentace tvoří přílohu č. 2 k zápisu z jednání.*

M. Smolíková předala slovo K. Vernerové ze sekretariátu k představení dotačního programu **„Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů“**. Celková alokace je včetně navýšení ze strany ÚV ČR pro rok 2024 necelých 4,7 mil. Kč. Dotace se poskytuje za účelem podpory aktivit vedoucích k rovnosti žen a mužů, a to v návaznosti na cíle a opatření vytyčené Strategií a v návaznosti na ustanovení Evropské charty za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích. *Prezentace tvoří přílohu č. 3 k zápisu z jednání.*

Ad bod 7 – Různé

M. Smolíková poděkovala všem zúčastněným za účast na jednání.

Z. Fellegi poděkovala za možnost účastnit se jednání jako hostka. Vyzvala členstvo, zda by jí doporučilo členky do mezinárodních platforem a sítí zabývajících se právům Romů a Romek. V těchto platformách v současnosti chybí zástupkyně z východní a střední Evropy působící jako výzkumnice/akademičky v této oblasti. Zároveň nabídla pomoc s přípravou grantu pro výzkumnice, výzkumy situace Romů a Romek chybějí.

Z. Fellegi upřesnila, že se výzkumně zabývá genderovými kvótami a v současnosti zkoumá možnosti legislativního zakotvení kvót pro ženy z minorit. Je otevřena spolupráci v tomto tématu s členstvem Pracovní skupiny.

G. Albert doporučila dvě výzkumné instituce – Pražské fórum pro romské dějiny (Česko) a RomArchive (Německo).

M. Smolíková uzavřela, že pracovní skupina by se v budoucnu mohla zabývat také tématem přístupu Romek ke vzdělání, stipendiím a výzkumem situace Romek.

Jednání bylo ukončeno v 16:00 hodin.

Úkoly vzešlé z jednání Pracovní skupiny:

- 1) Navrhnout opatření týkající se zdravotní gramotnosti romských žen do Strategie (kapitola Zdraví)
Zodpovídá: členstvo
Termín: do 12. dubna 2024
- 2) Rozšířit informaci o možnosti podat žádost o odškodnění za protiprávní sterilizaci a podpořit veřejnou debatu o tomto tématu
Zodpovídá: členstvo a sekretariát
Termín: do 31. prosince 2024
- 3) Zařadit na jednání Pracovní skupiny téma přístupu Romek ke vzdělání
Zodpovídá: sekretariát
Termín: příští jednání

V Praze dne 30. 4. 2024

Zapsala: M. Gregorová (sekretariát Pracovní skupiny)

Schválila: M. Smolíková (předsedkyně Pracovní skupiny)